

Sygn. akt *XXVIII C 4131/21*

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia **3 sierpnia 2023 roku**

Sąd Okręgowy w Warszawie XXVIII Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: sędzia del. Michał Maj

Protokolant: Julia Kraszewska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu **3 sierpnia 2023 roku** w Warszawie

sprawy z powództwa **M. S. i T. S.**

przeciwko **(...) S.A. z siedzibą w W.**

o ustalenie i zapłatę

1. ustala, że umowa kredytu numer (...) z dnia 8 lutego 2005 roku, umowa kredytu numer (...) z dnia 9 lutego 2005 roku i umowa kredytu numer (...) z dnia 23 marca 2005 roku są nieważne,
2. zasądza od pozwanego na rzecz powodów kwotę **221.351,92 zł (dwieście dwadzieścia jeden tysięcy trzysta pięćdziesiąt jeden złotych 92/100)** z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia **1 sierpnia 2020 roku** do dnia zapłaty,
3. oddala powództwo w pozostałej części,
4. zasądza tytułem zwrotu kosztów procesu od pozwanego na rzecz powodów kwotę **11.817 zł (jedenaście tysięcy osiemset siedemnaście złotych)** z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się niniejszego orzeczenia do dnia zapłaty.

Sygn. akt *XXVIII C 4131/21*

UZASADNIENIE

Strona powodowa (dalej także jako: kredytobiorca, konsument) w pozwie (k. 3-50) wniosła o:

- zasądzenie od pozwanego solidarnie na rzecz powodów łącznej kwoty 221.351,92 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 27 maja 2020 r., do dnia zapłaty
- ustalenie nieważności umowy kredytu nr (...) zawartej pomiędzy stronami,
- ustalenie nieważności umowy kredytu nr (...) zawartej pomiędzy stronami,
- -ustalenie nieważności umowy kredytu nr (...) zawartej pomiędzy stronami.

Pozwany wniosł o oddalenie powództwa.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 8 lutego 2005 r. została zawarta umowa kredytu nr (...), na podstawie której pozwany udzielił stronie powodowej kredytu w kwocie 188.000,00 zł na okres 300 miesięcy w celu refinansowania kredytu hipotecznego przyznanego umowa nr (...) z dnia 19 grudnia 2000 przez Bank (...) S.A.

Kredyt był waloryzowany walutą CHF (§ 1 ust. 3). Kwota kredytu wyrażona w walucie CHF została określona na podstawie kursu kupna waluty w CHF z tabeli kursowej banku z dnia i godziny uruchomienia kredytu (§ 7 ust. 1 zdanie drugie), a raty kapitałowo-odsetkowe miały być spłacane w złotych po uprzednim ich przeliczeniu wg kursu sprzedaży z tabeli kursowej banku obowiązującego na dzień spłaty z godziny 14:50 (§ 12 ust. 4).

Kredyt był oprocentowany według zmiennej stopy procentowej (§ 11 ust. 1), oprocentowanie kredytu w stosunku rocznym wynosiło początkowo 2,95% (§ 1 ust. 8), a zmiana wysokości oprocentowania kredytu mogła nastąpić w przypadku zmiany stopy referencyjnej określonej dla danej waluty oraz zmiany parametrów finansowych rynku pieniężnego i kapitałowego w kraju (lub krajów zrzeszonych w Unii Europejskiej), którego waluta jest podstawą waloryzacji (§ 11 ust. 2).

Dowód: umowa – k.57-64

W dniu 9 lutego 2005 r. została zawarta kolejna umowa kredytu nr (...), na podstawie której pozwany udzielił stronie powodowej kredytu w kwocie 90.000,00 zł na okres 240 miesięcy w celu refinansowania kredytu na zakup mieszkania przyznanego umową nr (...) z dnia 28 grudnia 1999 r. przez Bank (...) S.A.(obecnie (...) S.A.).

Kredyt był waloryzowany walutą CHF (§ 1 ust. 3). Kwota kredytu wyrażona w walucie CHF została określona na podstawie kursu kupna waluty w CHF z tabeli kursowej banku z dnia i godziny uruchomienia kredytu (§ 7 ust. 1 zdanie drugie), a raty kapitałowo-odsetkowe miały być spłacane w złotych po uprzednim ich przeliczeniu wg kursu sprzedaży z tabeli kursowej banku obowiązującego na dzień spłaty z godziny 14:50 (§ 12 ust. 4).

Kredyt był oprocentowany według zmiennej stopy procentowej (§ 11 ust. 1), oprocentowanie kredytu w stosunku rocznym wynosiło początkowo 2,95% (§ 1 ust. 8), a zmiana wysokości oprocentowania kredytu mogła nastąpić w przypadku zmiany stopy referencyjnej określonej dla danej waluty oraz zmiany parametrów finansowych rynku pieniężnego i kapitałowego w kraju (lub krajów zrzeszonych w Unii Europejskiej), którego waluta jest podstawą waloryzacji (§ 11 ust. 2).

Dowód: umowa – k.80-87

Kolejna umowa kredytu nr (...) została zawarta w dniu 23 marca 2005 r., na podstawie której pozwany udzielił stronie powodowej kredytu w kwocie 416.488,00 zł na okres 360 miesięcy w celu finansowania przedpłat na poczet budowy i zakup lokalu mieszkalnego nr (...) położonego w W. przy ul. (...).

Kredyt był waloryzowany walutą CHF (§ 1 ust. 3). Kwota kredytu wyrażona w walucie CHF została określona na podstawie kursu kupna waluty w CHF z tabeli kursowej banku z dnia i godziny uruchomienia kredytu (§ 7 ust. 1 zdanie drugie), a raty kapitałowo-odsetkowe miały być spłacane w złotych po uprzednim ich przeliczeniu wg kursu sprzedaży z tabeli kursowej banku obowiązującego na dzień spłaty z godziny 14:50 (§ 12 ust. 5).

Kredyt był oprocentowany według zmiennej stopy procentowej (§ 11 ust. 1), oprocentowanie kredytu w stosunku rocznym wynosiło początkowo 2,75% (§ 1 ust. 8), a zmiana wysokości oprocentowania kredytu mogła nastąpić w przypadku zmiany stopy referencyjnej określonej dla danej waluty oraz zmiany parametrów finansowych rynku pieniężnego i kapitałowego w kraju (lub krajów zrzeszonych w Unii Europejskiej), którego waluta jest podstawą waloryzacji (§ 11 ust. 2).

Dowód: umowa – k.97-106

W dacie zawarcia powyższych umów w pozwanym banku obowiązywał Regulamin udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych – w ramach mPlanów hipotecznych o następującej treści: W ramach mPlanów

występują dwie różne oferty: a. w złotych, b. w walutach (pkt I.2). Bank udziela kredytów i pożyczek złotych waloryzowanych kursem następujących walut obcych: USD/EUR/CHF lub innych walut obcych wskazanych przez mBank według tabeli kursowej Banku (§ 1 ust. 2). Kredyt waloryzowany udzielany jest w złotych polskich, przy jednoczesnym przeliczeniu na wybraną przez Kredytobiorcę walutę obcą (§ 1 ust. 3). Kredyty są oprocentowane wg zmiennej stopy procentowej (§ 10 ust. 1 zdanie pierwsze). Wysokość każdej raty odsetkowej lub kapitało-odsetkowej kredytu waloryzowanego kursem przyjętej waluty określana jest w tej walucie, natomiast jej spłata dokonywana jest w złotych po uprzednim jej przeliczeniu wg kursu sprzedaży danej waluty, określonym w tabeli kursowej Banku na dzień spłaty (§ 26 ust. 2). Wysokość rat odsetkowych i kapitałowo-odsetkowych kredytu waloryzowanego wyrażona w złotych, ulega comiesięcznej modyfikacji w zależności od kursu sprzedaży waluty, według tabeli kursowej Banku na dzień spłaty (§ 26 ust. 3).

Dowód: regulamin – k. 504v-511

Zawarcie powyższych umów zostało poprzedzone złożeniem przez stronę powodową zaakceptowanego przez bank wniosku o udzielenie kredytu co do:

- umowy nr (...) w kwocie 188.000,00 zł, w walucie CHF.

- umowy nr (...) w kwocie 90.000,00 zł, w walucie CHF.

- umowy nr (...) w kwocie 406.000,00 zł, w walucie CHF.

We wnioskach wskazano, że powodowie są małżonkami i posiadają wspólność majątkową, powód nie prowadzi działalności gospodarczej, posiada wykształcenie wyższe i jest zatrudniony jako Członek Zarządu., powódka nie prowadzi działalności gospodarczej, posiada wykształcenie wyższe i jest zatrudniona jako prawnik.

Dowód: wnioski – k. 355-356v, 402-403v, 445-446v, decyzja – k.382-382v, 450-451., 476-477

W dniu 25 lutego 2009 r. strony zawarły aneks do umowy kredytu nr (...), na mocy, którego zmieniono oprocentowanie kredytu oraz marżę.

Dowód: aneks – k. 438-439

W dniu 3 kwietnia 2006 r. strony zawarły aneks do umowy kredytu nr (...), na mocy którego podwyższono kwotę kredytu do wysokości 457.088,00 zł.

Dowód: aneks – k.478

Kolejny aneks do umowy kredytu nr (...) zawarto w dniu 25 lutego 2009 r., zmieniający zapisy dotyczące oprocentowania i marży kredytu.

Dowód: aneks – k.486-487

Kredyt nr (...) został uruchomiony w dniu 08 marca 2005 r. kwotą 188.000,01zł. Strona powodowa w okresie od dnia 2 maja 2005 r. do dnia 31 marca 2020 r. uiściła wobec pozwanego łącznie kwotę 233.554,54 zł tytułem spłaty rat kredytu.

Dowód: elektroniczne zestawienie transakcji – k. 68-73v, historia kredytu – k.145-149v

Kredyt nr (...) został uruchomiony w dniu 8 marca 2005 r. kwotą 90.000,00 zł. Strona powodowa w okresie od dnia 2 maja 2005 r. do dnia 31 marca 2020 r. uiściła wobec pozwanego łącznie kwotę 130.647,45 tytułem spłaty rat kredytu.

Dowód: elektroniczne zestawienie transakcji – k. 68-73v, historia kredytu – k.157-161v

Kredyt nr (...) został uruchomiony w dniu:

- 29 marca 2005 r. w wysokości 129.122,00 zł;
- 10 czerwca 2005 r. w wysokości 129.122,02 zł;
- 22 sierpnia 2005 r. w wysokości 96.841,52 zł;
- 24 listopada 2005 r. w wysokości 61.402,50 zł;
- 5 kwietnia 2006 r. w wysokości 40.600,00 zł.

Strona powodowa w okresie od dnia 2 maja 2005 r. do dnia 31 marca 2020 r. uiściła wobec pozwanego łącznie kwotę 841.984,81 zł tytułem spłaty rat kredytu.

Dowód: elektroniczne zestawienie transakcji – k. 68-73v, historia kredytu – k.169-173v

Powodowie w dniu 29 lipca 2003 r. zawarli umowę najmu lokalu mieszkania z kredytu udzielonego przez (...) S.A., refinansowanego następnie kredytem w (...) S.A. umową nr (...).

Dowód: umowa najmu lokalu – k. 378-379

Powodowie w dniu 18 lipca 2002 r. zawarli umowę najmu lokalu mieszkania z kredytu udzielonego przez (...) S.A., refinansowanego następnie kredytem w (...) S.A. umową nr (...).

Dowód: umowa najmu lokalu – k. 378-379

Strona powodowa zna, rozumie i akceptuje skutki stwierdzenia nieważności umowy oraz nie zgadza się na utrzymanie w mocy zawartych w umowie niedozwolonych postanowień umownych.

Dowód: oświadczenie – k. 660

W dniu 7 maja 2020 r. powodowie wystąpili do pozwanego z propozycją rozwiązania problemu dowolnej indeksacji kredytu poprzez pozwanego. Powodowie wezwali pozwanego do zawarcia porozumienia regulującego zasady dalszej spłaty kredytów. Powodowie dodatkowo wskazali, iż z tytułu rozliczenia umowy kredytu powstała nadpłata na ich rzecz w łącznej wysokości 221.351,92 zł, a łącznie tytułem spłat rat uiścili 841.984,81 zł. Pismo z dnia 7 maja 2020 r. jest jednocześnie wezwaniem do zapłaty w.w kwot. Pismo powodów zostało doręczono pozwanemu w dniu 12 maja 2020 r. Bank pismem z dnia 27 maja 2020 r. odmówił spełnienia świadczenia.

Dowód: wezwanie wraz z potwierdzeniem nadania i odbioru - k. 175-180, odpowiedź Banku – k. 181

Powodowie zaciągnęli kredyt w celu uzyskania środków na zakup lokalu mieszkalnego przeznaczonego na zaspokojenie swoich potrzeb mieszkaniowych. Powodowie zwrócili się do pośrednika (...), gdzie doradca zasugerowała im, że wypracowała najlepsze rozwiązanie. Powodom zaproponowano kredyt hipoteczne w CHF w pozwanym Banku. Powodowie zawarli 3 umowy kredytowe. Dwa kredytowane mieszkania są obecnie na wynajem, powodowie zakupili je na przyszłość dla dzieci. Pośrednik przedstawiła im kredyt w CHF jako najlepsze możliwe rozwiązanie. Nie informowano powodów o ryzykach związanych z kredytem. Powodowie mieszkają w mieszkaniu na ul. (...) w W.. Powodowie rozmawiali z pośredniczką (...) o kursie historycznym CHF, która zachęcała do zaciągnięcia tego kredytu, mówiąc, że nie ma radykalnych zmian kursu. Powodowie nie mieli wpływu na treść zapisów umowy. Na spotkaniu nie było mowy o ryzyku kursowym Powodowie nie prowadzili działalności gospodarczej. Powód z wykształcenia był ekonomistą, ale kwestie finansów i banków były mu obce. Praca powoda po ukończeniu studiów skupiała się wokół marketingu. Powódka w dacie zawierania umowy pracowała jako specjalista w (...) Radiu S.A., zajmowała się sprawami związanymi z obsługą posiedzeń zarządu. Powodowie związek małżeński zawarli 1 maja 2004 r., przed zawarciem umów kredytowych. Powodowie są małżonkami w ustroju ustawowej wspólności majątkowej. Powodowie

zorientowali się, że zawarta przez nich umowa zawiera niedozwolone postanowienia umowne w 2015 r., a na rozprawie w dniu 9 maja 2022 r. oświadczyli, że znają możliwe skutki stwierdzenia nieważności umowy kredytu przez Sąd i w pełni je akceptują oraz nie wyrażają zgody na utrzymanie w mocy jakichkolwiek postanowień zawartych przez nich z pozwanym Bankiem umów kredytowych oraz wnoszą o ustalenie nieważności umów.

Dowód: przesłuchanie powodów – k. 653v-660

Podstawę ustaleń faktycznych stanowiły wymienione dokumenty, których treść ani autentyczność nie była kwestionowana przez strony, oraz zeznania strony powodowej, które były spójne, logiczne, konsekwentne i pobawione sprzeczności oraz znajdowały potwierdzenie w pozostałych dowodach. Powyższe dowody były wystarczające dla oceny stanowisk i żądań stron, a pozostałe dowody nie miały istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy.

Dowód z opinii biegłego został pominięty, ponieważ rozpoznanie sprawy nie wymagało wiadomości specjalnych (art. 278 § 1 k.p.c.).

Sąd pominął dowód z zeznań świadka M. D., gdyż świadek ten nie brał udziału w procesie kredytowym dotyczącym umowy, której dotyczy niniejsza sprawa, a zatem nie był w stanie przedstawić faktów dotyczących okoliczności zawarcia tej umowy, natomiast ogólne informacje dotyczące zawierania podobnych umów oraz funkcjonowania pozwanego banku nie miały istotnego znaczenia dla sprawy.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo jest zasadne.

Wobec zbieżności treści części postanowień obu zawartych przez powódkę z pozwanym bankiem umów oraz ich załączników, których analiza ma znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy oraz mając na uwadze przejrzystość treści uzasadnienia wyroku, Sąd zwraca uwagę, że w dalszej jego części powołując się na treść „Umowy” odnosi ją do wszystkich kontraktów łącznie, z wyjątkiem postanowień z wyraźnym odniesieniem się do każdej z umów z osobna.

Status konsumenta i przedsiębiorcy.

Dowody przeprowadzone w sprawie nie budzą wątpliwości co do tego, że umowa kredytu wiąże się z działalnością gospodarczą pozwanego, a zarazem brak jest takiego związku w przypadku kredytobiorcy, a zatem należy go uznać za konsumenta (art. 22¹ k.c.).

Oceny tej nie zmienia fakt wynajęcia nieruchomości nabytej za środki pochodzące z kredytu już po zawarciu umowy kredytu. Mianowicie chwilą decydującą o uznaniu określonej osoby fizycznej jako konsumenta, jest chwila dokonywania czynności prawnej,¹ a zatem skoro brak jest dowodu na okoliczność, aby kredytobiorca już od samego początku zamierzał wynajmować nieruchomość, to fakt późniejszego zawarcia umowy najmu pozostaje bez znaczenia. Co więcej, brak jest dowodu także na okoliczność, aby kredytobiorca wynajmował także inne nieruchomości lub prowadził działalność gospodarczą z zakresu wynajmu nieruchomości. W końcu wynajem jednej nieruchomości nie stanowi samo w sobie działalności gospodarczej, gdyż wprawdzie ma na celu osiągnięcie zysku, ale nie wiąże się ze zorganizowaniem działalności w sposób charakterystyczny dla obrotu gospodarczego.

Cel inwestycyjny (zakup mieszkań pod najem) nie oznacza działalności gospodarczej. Zważyć należy, że oceny abuzywności postanowień umownych dokonuje się na chwilę zawarcia umowy, co wynika bezpośrednio z treści art. 385² kc. Dlatego też Sąd ocenił, iż nie ma żadnego znaczenia w niniejszej sprawie okoliczność, że powodowie wynajmowali dwie nieruchomości zakupione dzięki kredytom. Najem nieruchomości nie stanowił w przypadku powodów działalności gospodarczej. Powodowie wynajmowali mieszkanie, a lokal kupili, aby zaspokoić przyszłe potrzeby mieszkaniowe swoich dzieci. Cel kredytu nie był więc stricte komercyjny, powodowie nie zamierzali zarabiać poprzez wynajmowanie kredytowanej nieruchomości, ich intencją było zabezpieczenie przyszłości swoich dzieci. Z całą zatem pewnością powodom przysługuje status konsumentów.

Indywidualne uzgodnienia.

Ciężar dowodu, że postanowienia umowy wprowadzające powiązanie kredytu z kursem CHF i określające sposób przeliczeń kursowych zostały indywidualnie uzgodnione, spoczywał na banku (art. 385¹ § 4 k.c.), który temu ciężarowi nie sprostał - nie można bowiem uznać „wyboru waluty” kredytu przez konsumenta za negocjacje, skoro sprowadza się to jedynie do zatwierdzenia jednej z kilku możliwości oferowanych przez bank, zaś sam sposób przeliczania kursów walut był ustalany jednostronnie przez bank. Natomiast postanowienia regulaminu z samej swojej istoty nie podlegały negocjacjom.

Klauzula ryzyka kursowego.

Klauzula ryzyka kursowego (§ 1 ust. 3 umów kredytowych) określał główne świadczenie umowy kredytu, lecz nie został sformułowany w sposób jednoznaczny (art. 385¹ § 1 k.c.), ponieważ analiza treści umowy i okoliczności jej zawarcia nie pozwala na stwierdzenie, że kredytobiorca został należycie poinformowany o konsekwencjach ryzyka kursowego związanego z umową. Informacja ta powinna jednoznacznie wskazywać na to, że ryzyko kursowe jest nieograniczone i obejmować realne przykłady obrazujące charakter tego ryzyka i jego potencjalne skutki, w tym w szczególności historyczny wykres kursu CHF/PLN za okres co najmniej kilkunastu lat i symulację wpływu wzrostu tego kursu o co najmniej kilkadziesiąt procent na wysokość rat kredytu i zadłużenia kredytobiorcy liczone w PLN. Tymczasem informacje udzielone przez pozwanego bank tych wymogów nie spełniały. Wobec tego należało uznać, że klauzula ryzyka kursowego kształtuje prawa i obowiązki konsumenta sprzecznie z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (art. 385¹ § 1 k.c.), skoro pomimo nieuzyskania stosownych informacji konsument, który nie miał dochodów ani oszczędności w CHF, został obciążony nielimitowanym ryzykiem zmiany kursu tej waluty, przed którym nie był w stanie zabezpieczyć się w żaden sposób.

Umowa kredytu indeksowanego do waluty obcej nie może istnieć bez postanowienia przewidującego jej indeksację i wskazującego walutę tej indeksacji. A zatem nie ma w ogóle możliwości, aby „luka” powstała po tej klauzuli mogła zostać uzupełniona przepisem prawa krajowego. W rezultacie umowa kredytu po wyłączeniu z niej klauzuli ryzyka kursowego nie może dalej obowiązywać (w rozumieniu art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13/EWG), a zatem jest nieważna (art. 58 § 1 k.c.).

Klauzule przeliczeniowe.

Do klauzul przeliczeniowych zawartych w § 7 ust. 1 zdaniu drugim umów kredytowych i § 12 ust. 4 umów nr (...) oraz § 12 ust. 5 umowy nr (...) znajduje zastosowanie art. 479⁴³ k.p.c. (mający w niniejszym wypadku nadal zastosowanie na podstawie art. 9 ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o zmianie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz niektórych innych ustaw). Na podstawie prawomocnego wyroku Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone zostało wpisane stosowane przez pozwanego bank postanowienia o tożsamej treści (pozycja nr 5743 i 7770). Zgodnie z art. 479⁴³ k.p.c., wyroki Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów mają skutek wobec osób trzecich od chwili wpisania uznanych za niedozwolone postanowień wzorca umowy do rejestru. Na powyższy skutek stosowania art. 479⁴³ k.p.c. wskazano w orzecznictwie² i pozostaje on w zgodzie z celami art. 6 i 7 dyrektywy 93/13.³ Niemniej jednak, indywidualna kontrola postanowienia umownego także prowadzi do wniosku, że stanowi ono niedozwolone postanowienie umowne art. 385¹ § 1 k.c.).

Klauzule przeliczeniowe zawarte w umowach (§ 7 ust. 1 zdanie drugie i § 11 ust. 5 umowy oraz § 24 ust. 2 i 3 regulaminu) nie zostały sformułowane w sposób jednoznaczny (art. 385¹ § 1 zd. 2 k.c.), tj. prostym i zrozumiałym językiem (art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13/EWG), ponieważ ich treść nie pozwala na stwierdzenie, w jaki sposób pozwanego bank ustala kurs CHF dla celu wykonania umowy kredytu, a także kształtują one prawa i obowiązki konsumenta sprzecznie z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (art. 385¹ § 1 k.c.). W oparciu o te postanowienia kredytobiorca został obciążony koniecznością pokrywania kosztów spreadu, pomimo że koszty te nie odpowiadały żadnej usłudze

świadczony przez bank na rzecz klienta, a w umowie brak jest jednoznacznej informacji o tym, że konsument ponosi takie koszty, jaka jest ich wysokość i z czego one wynikają. Ponadto klauzule przeliczeniowe dawały pozwanemu bankowi całkowitą swobodę w sposobie kształtowania wysokości kursu waluty obcej, ponieważ postanowienia umowy w żaden sposób nie precyzowały, w oparciu o jakie zasady kurs waluty obcej miał być ustalany przez bank, a zatem bank mógł ustalić ten kurs na dowolnym poziomie. W rezultacie bank w oparciu o klauzule przeliczeniowe uzyskał rzeczywistą możliwość dowolnego kształtowania wysokości świadczeń kredytobiorcy, co jest w oczywisty sposób sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy konsumenta.

Sąd dokonał oceny, czy postanowienia umowne są niedozwolone (art. 385¹ § 1 k.c.), według stanu z chwili zawarcia umowy.⁴ Tym samym dla powyższej oceny nie miały żadnego znaczenia okoliczności takie jak sposób wykonywania umowy, wieloletnie wykonywanie umowy przez kredytobiorcę bez żadnych zastrzeżeń, faktyczny sposób ustalania wysokości kursów waluty obcej przez bank i ich relacja do innych kursów występujących na rynku, późniejsze zmiany regulaminu pozwanego banku, późniejsze zmiany stanu prawnego (w szczególności wejście w życie ustawy z dnia 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw). Dla oceny abuzywności klauzul przeliczeniowych nie miało znaczenia, że wybór kredytu powiązanego z kursem waluty obcej pozwalał kredytobiorcy na skorzystanie z niższego oprocentowania (LIBOR CHF).

Zgodnie z art. 385¹ § 1 k.c., niedozwolone postanowienia umowne nie wiążą konsumenta, zatem brak jest podstaw do modyfikacji tych postanowień lub uznania, że nie wiążą one konsumenta jedynie w pewnym zakresie ani uzupełnienia powstałej po tych postanowieniach „luki” jakkolwiek treścią, w tym w szczególności przepisami prawa krajowego. Odmienne zapatrywanie byłoby sprzeczne z brzmieniem oraz celem przepisów art. 385¹ § 1 k.c. i art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13/EWG.⁵ Przede wszystkim zaś uzupełnienie umowy przepisem prawa krajowego nie może mieć miejsca w sytuacji, w której usunięcie z umowy nieuczciwego warunku prowadzi do jej nieważności, która jest akceptowana przez konsumenta,⁶ zaś w niniejszej sprawie kredytobiorca nie zgodził się na obowiązywanie umowy z nieuczciwymi warunkami ani na uzupełnienie jej treści przepisem prawa krajowego, natomiast wyraził zgodę na stwierdzenie nieważności umowy, będąc świadomym wynikających z tego konsekwencji. Co więcej, przepisem krajowym służącym uzupełnieniu treści umowy nie mógłby być art. 358 § 2 k.c. w brzmieniu obowiązującym od dnia 24.01.2009 r., ponieważ jest on przepisem prawa krajowego o charakterze ogólnym, który nie ma zastosowania konkretnie do umów zawieranych pomiędzy przedsiębiorcą a konsumentem⁷, a ponadto ma on zastosowanie tylko „jeżeli przedmiotem zobowiązania jest suma pieniężna wyrażona w walucie obcej” (art. 358 § 1 k.c.), a zatem nie dotyczy on zobowiązań wynikających z umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej, w której świadczenia zostały oznaczone w walucie polskiej, natomiast w walucie obcej jest wyrażane tylko saldo zadłużenia.

Klauzule przeliczeniowe określają świadczenia główne w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c., ponieważ nie tylko samo powiązanie kredytu z walutą obcą, ale również sposób dokonywania przeliczeń kursowych koniecznych do realizacji takiej umowy określają samą istotę umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej. Uznanie tych klauzul za niedozwolone postanowienia umowne skutkuje nieważnością całej umowy kredytu⁸ (art. 58 § 1 k.c.), ponieważ skoro określają one sposób wykonania umowy kredytu, to bez nich nie jest wiadomo, jak ta umowa ma być wykonywana, a zatem umowa ta po wyłączeniu z niej klauzul przeliczeniowych nie może dalej obowiązywać (w rozumieniu art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13/EWG).

Klauzula zmiennego oprocentowania.

Tożsame postanowienia umów dotyczące warunków zmiany oprocentowania (§ 11 ust. 2 pkt 2 umowy i § 9 ust. 2 regulaminu) zostały sformułowane w sposób tak dalece niejasny i nieprecyzyjny, że w rzeczywistości nie jest możliwe stwierdzenie, jakie konkretnie okoliczności mają uzasadniać zmianę wysokości oprocentowania kredytu. Postanowienie nie wyjaśnia również, jaki konkretnie wpływ ma mieć zmiana wskazanych w nim parametrów na skalę zmiany wysokości oprocentowania. Przede wszystkim zaś postanowienie umowne oznacza w praktyce, że

pozwany bank posiada pełną dowolność w zakresie określania wysokości oprocentowania kredytu i może je zmienić w każdej chwili i do dowolnej wysokości. W konsekwencji więc bank może określić wysokość świadczenia, które ma spełnić kredytobiorca. Tak daleko idące uprawnienie banku niewątpliwie mieści się w pojęciu ukształtowania praw i obowiązków sprzecznie z dobrymi obyczajami i w sposób oczywisty rażąco narusza interesy konsumenta.

W rezultacie klauzula zmiennego oprocentowania stanowi niedozwolone postanowienie umowne, które nie wiąże konsumenta. Jednocześnie, niedozwolonego charakteru nie posiada postanowienie umowy, przewidujące, że oprocentowanie kredytu jest zmienne. W umowie kredytu, której oprocentowanie jest zmienne, powinny być określone warunki zmiany oprocentowania, co wynika wprost z art. 69 ust. 2 pkt 5 ustawy Prawo bankowe. Skoro jednak klauzula zmiennego oprocentowania nie obowiązuje (wskutek uznania jej za abuzywną), to prowadzi to do sytuacji, w której oprocentowanie jest zmienne, ale warunki zmiany oprocentowania nie są określone. Tym samym umowa ta jest wewnętrznie sprzeczna, a jej treść zawiera nienaprawialną wadę konstrukcyjną. Określenie zmiany oprocentowania stanowi świadczenie główne umowy, a jednocześnie element przedmiotowo istotny tej umowy, bez którego umowa nie może funkcjonować. Przede wszystkim zaś brak określenia warunków zmiany oprocentowania kredytu jest wprost sprzeczny z art. 69 ust. 2 pkt 5 i art. 76 pkt 1 ustawy Prawo bankowe. Tym samym umowa jako sprzeczna z ustawą w całości jest nieważna z mocy art. 58 § 1 k.c. Tożsame stanowisko zostało wyrażone już wcześniej w orzecznictwie.⁹

Bezwzględna nieważność umowy.

Brak jest podstaw do uznania umów kredytu za bezwzględnie nieważne. Zawieranie umów kredytu powiązanych z walutą obcą (indeksowanych i denominowanych) jest i było dopuszczalne w świetle art. 353¹ k.c. i art. 69 ustawy Prawo bankowe w brzmieniu obowiązującym w dacie zawarcia umowy. Treść umowy nie naruszała także zasady nominalizmu (art. 358 § 1 k.c. w brzmieniu obowiązującym do dnia 23.01.2009 r.), skoro kredytu udzielono w walucie polskiej, zaś CHF stanowił jedynie walutę indeksacji. Jak wyjaśniono wcześniej, postanowienia umowne obciążające kredytobiorcę nieograniczonym ryzykiem kursowym oraz dające bankowi całkowitą swobodę w kształtowaniu kursu waluty obcej stanowią niedozwolone postanowienia umowne (art. 385¹ § 1 k.c.), co wyłącza możliwość uznania ich za sprzeczne z zasadami współżycia społecznego (art. 58 § 2 k.c.) lub sprzeczne z naturą stosunku prawnego kredytu indeksowanego do waluty obcej (art. 353¹ k.c.).¹⁰

Interes prawny.

Roszczenie o ustalenie nieważności wynikających z umów kredytowych zasługuje na uwzględnienie, ponieważ umowy kredytu są nieważne, a strona powodowa posiada interes prawny w rozumieniu art. 189 k.p.c. Mianowicie okres kredytu wskazany w umowach jeszcze nie upłynął, zaś bank stoi na stanowisku, że umowa jest ważna, domaga się od kredytobiorcy zapłaty kolejnych rat kredytu i nie wyraża zgody na wykreślenie z księgi wieczystej hipoteki zabezpieczającej roszczenia banku wynikające z umowy. Wobec tego powództwo kredytobiorcy o zapłatę nie kończyłoby definitywnie sporu stron dotyczącego oceny, czy umowa jest ważna.¹¹

Świadczenie nienależne.

Nieważność umowy kredytu ex tunc oznacza, że wszystkie świadczenia spełnione na jej podstawie stanowią świadczenia nienależne (condictio sine causa) podlegające zwrotowi na podstawie art. 405 k.c. w zw. z art. 410 § 1 k.c. Natomiast fakt, że bankowi przysługuje wobec kredytobiorcy analogiczne roszczenie sam z siebie nie może uzasadniać oddalenia powództwa kredytobiorcy o zapłatę na podstawie art. 411 pkt 2 lub 4 k.c.¹² Nie zachodzą także przesłanki do zastosowania art. 409 k.c. lub art. 5 k.c.

Strona powodowa uiściła wobec pozwanego łącznie kwotę przekraczającą kwotę 221.351,92 zł tytułem spłaty rat kredytów w okresie objętym pozwem, a zatem należność w tej wysokości należało zasądzić na rzecz strony powodowej od pozwanego.

Sposób zasądzenia świadczenia.

Należność zasądzono na rzecz powodów będących małżonkami do ich majątku wspólnego. Jak słusznie wskazuje się w literaturze, „Poprawną formułą jest więc tutaj „zasądzenie świadczenia na rzecz powodów”; bez zastosowania konstrukcji zasądzenia solidarnego, ale też bez rozdzielania świadczenia na części przypadające każdemu z małżonków. Jest zaś oczywistością, że zasądzone na rzecz obojga małżonków świadczenie wejdzie, po jego wyegzekwowaniu, do majątku wspólnego małżonków; stanowiącego przedmiot wspólności łącznej.”¹³

Przedawnienie.

Roszczenie o zwrot świadczenia nienależnego przedawnia po upływie wynikającego z art. 118 k.c. terminu 6 lat na koniec roku kalendarzowego (10 lat co do roszczenia o zwrot świadczeń spełnionych przed dniem 9.07.2018 r., zgodnie z art. 5 ust. 3 ustawy z dnia 13 kwietnia 2018 r. o zmianie ustawy - kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw). Termin przedawnienia roszczenia konsumenta o zwrot świadczeń spełnionych na podstawie umowy kredytu, która jest nieważna bądź zawiera niedozwolone postanowienia umowne rozpoczyna bieg z dniem, w którym konsument dowiedział się (lub przy zachowaniu należytej staranności powinien był się dowiedzieć) o tym, że umowa jest nieważna lub że zawiera niedozwolone postanowienia umowne.¹⁴, a z przeprowadzonych dowodów wynika, że miało to miejsce najwcześniej w 2015 r. Wobec tego w tym roku rozpoczął się bieg terminu przedawnienia (art. 120 § 1 k.c.) roszczenia kredytobiorcy o zapłatę, który nie upłynął jeszcze w dniu złożenia pozwu, kiedy to doszło do przerwania biegu tego terminu (art. 123 § 1 pkt 1 k.c.). Tym samym roszczenie strony powodowej nie jest przedawnione.

Odsetki.

Roszczenie o zwrot świadczenia nienależnego stanowi roszczenie bezterminowe, a zatem staje się wymagalne po wezwaniu do zapłaty (art. 455 k.c.). Wezwanie to nastąpiło z chwilą doręczenia pozwanemu odpisu pozwu, który zawierał precyzyjnie sformułowane żądanie, a w treści uzasadnienia pozwu wyraźnie powołano się na nieważność umowy wynikającą z zawarcia w niej niedozwolonych postanowień umownych. Treść pozwu nie pozostawiała zatem jakichkolwiek wątpliwości co do tego, że kredytobiorca nie zgadza się na utrzymanie w mocy niedozwolonych postanowień umownych, jest świadomy wszystkich konsekwencji związanych z nieważnością umowy i akceptuje je. Także w toku przesłuchania strona powodowa potwierdziła, że już w dacie wniesienia pozwu знаła, rozumiała i akceptowała wszystkie skutki nieważności tej umowy. Pozew został doręczony pozwanemu w dniu 17 lipca 2020 r. (k. 236), co oznacza, że pozwany powinien był spełnić świadczenie dochodzone pozwem w terminie 14 dni od tej daty, a zatem popadł w opóźnienie z dniem 1 sierpnia 2020 r. i od tej daty na podstawie art. 481 § 1 i 2 k.c. zostały od niego zasądzone odsetki ustawowe za opóźnienie.

Koszty procesu.

Stosownie do wyniku postępowania, pozwany został na podstawie art. 100 k.p.c. obciążony całymi kosztami procesu obejmującymi kwoty:

- 1.000 zł tytułem równowartości opłaty od pozwu,
- 34 zł tytułem równowartości opłaty skarbowej od pełnomocnictwa,
- 10.800 zł tytułem kosztów zastępstwa prawnego w stawce wynikającej z § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych,

ZARZĄDZENIE

(...)

1 vide wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 9.02.2012 r., V ACa 96/12,

2 por.:

- uchwała składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 20.11.2015 r., III CZP 17/15,
- wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7.07.2021 r. I CSKP 222/21,
- wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20.05.2022 r., II CSKP 796/22,

3 por.:

- pkt 44 wyroku Trybunału Sprawiedliwości z dnia 26.04.2012 r., C-472/10, N. H.,
- pkt 47 wyroku Trybunału Sprawiedliwości z dnia 21.12.2016 r., C-119/15, Biuro (...)

4 por. uchwała składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 20.06.2018 r., III CZP 29/17,

5 por.:

- wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 3.10.2019 r., C-290/18, D.,
- wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 29.04.2021 r., C-19/20, Bank (...),

6 por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 8.09.2022 r., C-80/21 – C-82/21, (...), pkt 78,

7 por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 8.09.2022 r., C-80/21 - C-82/21, (...), pkt 76,

8 por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11.12.2019 r., V CSK 382/18,

9 por. wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 29.10.2019 r., V Ca 403/19,

10 por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 28.04.2022 r., III CZP 40/22,

11 por.:

- wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17.03.2022 r., II CSKP 474/22,
- wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10.05.2022 r., II CSKP 163/22,
- wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18.05.2022 r., II CSKP 1030/22,
- wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19.05.2022 r., II CSKP 797/22,
- wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20.06.2022 r., II CSKP 701/22,
- wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23.06.2022 r., II CSKP 616/22,

12 por.:

- uchwała Sądu Najwyższego z dnia 16.02.2021 r., III CZP 11/20,
- uchwała składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z mocą zasady prawnej z dnia 7.05.2021 r., III CZP 6/21,

13 por. Edward Gniewek, O wadliwościach stosowania zasad solidarności czynnej w postępowaniu sądowym – uwagi kilka, MOP 2009, Nr 3, str. 121,

14 por.:

- wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 9.07.2020 r., (...) i (...), C-698/18 i C-699/18,
- wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 16.07.2020 r., (...) i (...), C-224/19 i C-259/19,
- wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 22.04.2021 r.,(...), C-485/19,
- wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 10.06.2021 r., (...), C-776/19 - C-782/19,
- wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 8.09.2022 r., (...), C-80/21 – C-82/21,
- uchwała składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z mocą zasady prawnej z dnia 7.05.2021 r., III CZP 6/21,
- uchwała Sądu Najwyższego z dnia 13.01.2022 r., III CZP 61/22